

Kvalitetsredovisning för Hägersten-Liljeholmens stadsdels förskolor 2010.

Gäller verksamheten under perioden ht 2009 och vt 2010.

Övergripande beskrivning och förutsättningar

Uppdrag

Förskoleavdelningen ansvarar för drift och uppföljning av de kommunala förskolorna i stadsdelen. Uppgiften är att bedriva en god förskoleverksamhet i enlighet med förskolans läroplan, ge stöd, service och beslutsunderlag till politiker, brukare, personal och allmänhet kring förskolefrågor.

Vision, värdegrund

I Hägersten - Liljeholmens stadsdels förskolor blir alla, både barn och vuxna, bemötta på lika villkor oavsett kön, nationalitet, kultur och livsmiljö. Alla barn möts av öppenhet, respekt och omsorg för att på sikt kunna tillägna sig de värden som vårt samhälle vilar på.

Vår värdegrund utgår från några ord/begrepp som vi ser som centrala i våra verksamheter. Ordens innebörd behöver ständigt diskuteras bland personal och brukare för att de skall hållas levande.

- **Se möjligheter** - Vi arbetar preventivt, vi förebygger genom att se och kartlägga risker samt stärka skydds- och friskfaktorer.
- **Öppenhet och delaktighet** - olikheter som tillgång, samverkan, respektfullt bemötande.
- **God miljö och kompetent personal** - tillsammans utvecklar och utvecklas vi.
- **Ansvar** - våga vara vuxen och ledare, se med öppna ögon det som sker, handla.

Hägersten-Liljeholmens stadsdel erbjuder förskolor med innehållsrik, trygg och säker verksamhet. Förskolorna har spännande miljöer som inbjuder till lusten att leka och lära i samspel med andra. Barnen känner sig trygga, sedda och bekräftade. Inget barn utsätts för kränkande behandling eller diskrimineras. Ledningen, administrationen och de pedagogiska verksamheternas attityd och arbete präglas av kvalitet, professionalism, respektfullt bemötande.

Befolkningsutveckling och områdets karaktär

Stadsdelsområdet Hägersten-Liljeholmen har varit en stadsdel sedan juli 2007. Det är ett av de områden i staden där det byggs mest nya bostäder och med detta följer en ökad efterfrågan av förskoleverksamhet. Stadsdelen har en blandad bebyggelse med gammalt och nytt, flerbostadshus, såväl hyresrätter som bostadsrätter och småhus. En omvandling av stadsdelen pågår i många delar där såväl bebyggelse som befolkningsstruktur förändras. Stadsdelen är en ganska representativ spegling av Stockholm som helhet.

Invånarantalet har ökat från 65 354 år 2007 till 67 246 under 2008 och till 71 323 under 2009. Vid årsskiftet 2009/2010 bodde det 4702 barn i åldrarna 1-5 år i stadsdelen, en ökning med

496 barn i jämförelse med 2008. Statistiken är hämtad från USK (utrednings- och statistikkontoret).

Invånarantalet ökar markant jämfört med stadsdelar i övriga staden och en särskilt märkbar ökning av befolkningen sker i de lägsta åldrarna.

Vid SCB-mätningen 15 oktober 2008 fanns 2943 barn inskrivna i kommunal förskoleverksamhet. Motsvarande tid 2009 var 3314 inskrivna en ökning med 371 barn.

I enskild förskoleverksamhet fanns för motsvarande år 549 respektive 596 inskrivna i förskoleverksamhet.

Trots en kraftig ökad efterfrågan av förskoleverksamhet har stadsdelen klarat barnomsorgs-garantin. Tillskapandet av nya förskoleplatser och utbyggnad av förskolor under en tre års period har varit följande:

År	Antal grupper	Antal platser
2008	17	238
2009	24	336
2010	25	336
Summa	66	910

Under perioden har barngrupper tillkommit både på redan befintliga förskolor, men också på nybyggda. Under ovan redovisade treårsperiod har 16 nya förskolor tillkommit, varav 5 år 2010 samt 7 år 2009.

En annan trend, som kan anas, är att vid nybyggnation ökar andelen funktionshindrade i stadsdelen. Förmodligen är det ett resultat av nyproducerade lägenheter och bomiljöer anpassas och görs tillgängliga. Samordnare för barn i behov av särskilt stöd har noterat en markant ökning av barn med fysiska funktionshinder.

Andelen flerspråkiga barn är 23 %. Också här sker en ökning i stadsdelen. Föregående år var andelen flerspråkiga barn 18 %.

Stadsdelens organisation för förskolor

Hägersten - Liljeholmens förskolor är indelade i en organisation med tio förskoleområden; Aspudden - Ekensberg, Axelsberg - Örnberg, Fruängen, Gröndal, Hägerstensåsen, Midsommarkransen, Mälarhöjden, Telefonplan, Västertorp samt Årstadal. Varje förskoleområde består av mellan 5-10 förskolor som i sin tur organiserar barnen i barngrupper. Vid sammanställning till tertialrapport 2, 2010 fanns det 60 förskolor och 247 barngrupper samt 3668 barn.

Fyra öppna förskolor finns som är träffpunkter och erbjuder verksamhet för hemmavarande barn och föräldrar.

Förskoleområdena tillhör förskoleavdelningen inom stadsdelsförvaltningen och förskoleavdelningen ansvarar för drift och uppföljning av den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen. Stabens uppgift är att ge stöd och service till förskolerektorer, politiker, brukare och allmänhet. Staben handlägger även ansökningar om vårdnadsbidrag.

Förskoleavdelningens administration består av en avdelningschef och en stab som består av, en administrativ sekreterare/utredare, en utvecklingsledare, en samordnare för barn i behov av särskilt stöd, tre kö- och avgiftshandläggare, samt två projektledare för lokaler, prognoser, byggnation, webbinformation och vårdnadsbidrag.

Förskolornas organisation och personal

Varje förskoleområde leds av en förskolerektor och en eller två biträdande rektorer eller utvecklingsledare. Några områden har tjänster för administrativt och pedagogiskt stöd. Varje enhet/område har format sin egen organisation efter behov och förutsättningar.

Vid SCB (Statistiska centralbyråns) mätningen i oktober 2009 fanns inom förskolan 694 personal i det pedagogiska arbetet, en ökning med 127 personer från föregående år.

Inom förskolan finns flera kompetenser. Det är ungefär lika många barnskötare som högskoleutbildade lärare. Ca 7 % procent av personalen saknar formell utbildning med barn. Utbildningsnivån varierar mellan förskolorna från 72 procent utbildade lärare ned till 18 procent. Snittet inom stadsdelens förskoleområden är 46 procent högskoleutbildade lärare. Vid mätningen 2009 ökar andelen utbildade barnskötare och lärare medan andelen utan utbildning minskar.

Förskoleavdelningens systematiska kvalitetsarbete

Det pedagogiska arbetet och avdelningens arbete med att utveckla systematik och kvalitet har bestått i att

- Skapa tydliga mål för arbetet och tydliggöra vilka resultat som förväntas.
- Formulera kriterier och förväntat resultat för att bedöma måluppfyllelse.
- Planera och dokumentera uppföljning av arbetet så att det kan påvisa resultat som ger underlag för analys och bedömning.
- Utveckla resultatredovisningar så att de också fokuserar på vad barnen har lärt sig och vad de har utvecklat för kompetenser.

För att stödja utvecklingsarbetet har förskoleavdelningens initierat ett gemensamt arbete med seminarier om uppföljning. Förskolornas ledning har också deltagit i fortbildning om kvalitet i förskolan.

Förskoleavdelningen analyserar och utvärderar gemensamt förskolornas arbete utifrån några av nämndens mål.

Förskoleavdelningen har utformat stöd i kvalitetsarbete genom att prioriterat några utvecklingsområden utifrån riktlinjer, och behov som redovisats i enheternas kvalitetsredovisningar, brukarundersökningar, inspektörsrapporter samt egna analyser.

Gemensamma prioriteringar för utveckling under de båda budgetåren 2009 och 2010 och för den i kvalitetsredovisningen redovisade perioden har varit:

- **Utveckla det systematiska kvalitetsarbetet**
- **Språkutveckling**
- **Likabehandling**

Arbetet med utvecklingsområden för förskoleavdelningen

För utvecklingsområdena språk och likabehandling har några gemensamma frågeställningar formulerats och följts upp. Enheterna har redovisat resultat från uppföljningar i sina kvalitetsredovisningar som sammanställts av förskoleavdelningen och därefter analyserats gemensamt i förskoleavdelningens ledningsgrupp.

Övriga insatser för att stödja det systematiska arbetet med kvalitet

Kompetensutveckling

En rad utbildningsinsatser sker samordnat av förskoleavdelningen utifrån uttalade behov hos verksamheterna eller påtalade önskemål och krav från myndigheter och intressenter.

Utbildningsinsatser kring gemensamma utvecklingsområden erbjuds samtliga medarbetare. Det ger större genomslag i utvecklingsarbetet ute på förskolorna. Exempel på sådan utbildning har varit naturvetenskap, utematematik, pedagogisk dokumentation och barnsäkerhet.

Specifika utbildningsinsatser erbjuds särskilda målgrupper såsom kökspersonal och resurspersoner, exempelvis kring specialkost och barn i behov av särskilt stöd.

Gemensamma teman

Särskilda gemensamma teman behandlas på förskoleavdelningens ledningsgrupp som stöd i och för att utveckla arbetet. Gemensamma analyser och bedömningar görs för det fortsatta arbetet, t.ex. inför sammanställande av tertiärrapporter eller för att utvärdera resultat av insatser och utbildningar.

Enheternas systematiska kvalitetsarbete

Varje rektorsområde har bidragit med en kvalitetsredovisning från sitt område utifrån gemensamma anvisningar och strukturer. Alla enheter redovisar väl hur deras medarbetare deltagit i kvalitetsarbetet. De redovisar också hur barns och vårdnadshavares synpunkter tas tillvara och hur resultat från stadens brukarundersökning har beaktats för att utveckla verksamheten.

Dialog mellan enheter, förvaltningsledning och politiker

Stadsdelsnämnden hålls löpande informerad om förskolornas resultat genom redovisning i tertiärrapporter, kvalitetsredovisning, årsredovisning samt verksamhetsplaner.

I samband med utformandet av verksamhetsplaner sker dialog mellan förvaltningsledningen och politiker i stadsdelen kring mål och ekonomiska ramar. Förslag till mål för förskolan har innan dess behandlats i förskoleavdelningens ledningsgrupp som ger förslag till nämnden. Utgångspunkten för målformulering är, Kommunfullmäktiges prioriteringar, läroplanens mål, synpunkter från brukare samt verksamhetens behov.

Verksamhetens mål och bedömningsgrunder

Nämndens mål för verksamhetsområdet har huvudsakligen relaterat till målområden i förskolans läroplan.

Ett antal gemensamma aktiviteter har fastställts som förväntas bidra till utvecklingen av de prioriterade områdena. Aktiviteterna skall utföras, följas upp och utvärderas på såväl enhetsnivå som stadsdelsnivå.

Förskoleavdelningen har två perspektiv för bedömning av måluppfyllelse i denna kvalitetsredovisning.

Det ena är **hur väl förskolorna arbetar utifrån läroplanens fastställda mål för förskolan** och det andra är **om och på vad sätt avdelningens gemensamma arbete med utvecklingsfrågor kan visa på resultat och utveckling**.

De underlag som förvaltningen grundar sina bedömningar på är: Enheternas kvalitetsredovisning 2009/10, inspektörsrapporter, brukarundersökningar, besök på enheterna av stab och ledning, dialog med förskolerektorer, utvecklingssamtal samt självvärderingar. Staden har tagit fram ett verktyg, ”förskoleindikatorn” där verksamheten utifrån ett antal frågor och påståenden bedömer sitt eget arbete. De dialogerna som skett i samband med denna självvärdering har av förskoleenheternas ledning och medarbetare bedöms som mycket stimulerande för verksamhetsutvecklingen. Självvärderingen ger reflektioner kring förhållningssätt och arbetssätt gällande läroplansområdet utveckling och lärande. Förskoleindikatorn följs också upp i stadens ILS system.

Arbetet i verksamheten

Förskoleenheterna har utformat åtaganden utifrån nämndens mål. Uppdraget från förvaltningsledningen har varit att målen skall vara bedömningsbara och möjliga att följa upp. De ska samtidigt ge en bild av vilka resultat som förväntas ske i barngruppen. Många enheter har därför utformat ett par tre kriterier för åtaganden som skall förtydliga vilka resultat som förväntas. Ett exempel:

NÄMNDMÅL:

Förskolorna ska stärka varje barns förmåga till delaktighet och inflytande

ÅTAGANDE:

Varje barns förmåga till delaktighet och inflytande ska stärkas

Kriterier/ Förväntat resultat

- Barnen uttrycker egna åsikter och intressen som pedagogerna har tagit till sig för att barnen ska känna delaktighet.
- Barnen påverkar verksamhetens innehåll och miljö

Förskolorna skall även ha en plan för hur de skall följa upp arbetsprocesserna och resultatet. De samlade resultaten ger sedan underlag för en analys och bedömning av enhetens arbete.

Resultat och måluppfyllelse i förhållande till nationella mål**Förskoleenheternas redovisade resultat utifrån åtaganden**

Förskoleenheterna redovisar medvetna och ambitiösa insatser för att förverkliga läroplanens intentioner och för att ge varje barn goda möjligheter till omsorg, utveckling och lärande.

Samtliga enheter redovisar väl hur de arbetar i enlighet med sina åtaganden. De bedömer också samtliga att de arbetar väl i förhållande till de nationella målen, vilket även styrks av brukarundersökningar och självvärderingar.

Barnomsorgsgarantin hålls, men många får inte sina önskade val om placering tillgodosedda. Önskemål om förskoleplats sammanfaller inte alltid med var stadsdelen har ledig kapacitet. Föräldrar som fått sina önskemål om förskola tillgodosedda tenderar att vara mer nöjda med verksamheten.

Förvaltningens analys och bedömning av enheternas resultatredovisning

Förskolans organisation och personal är lyhörda för nya forskningsresultat, brukarsynpunkter och direktiv från beslutsfattare. De omsätter snabbt nya rön i verksamheten. Trots denna stora anpassningsförmåga tar utvecklingsuppdrag tid och särskilt för att få spridning till alla delar av verksamheten. Det tar också tid innan nya arbetssätt blir etablerade. Att ha några få utvecklingsområden under en längre tid har visat sig ge bra resultat om man vill få förhållningssätt och arbetssätt som genomsyrar verksamheten.

Förskolornas arbete med barngrupperna stämmer väl med läroplanens intentioner men de kan bli bättre på att berätta om och synliggöra sitt arbete med barnens utveckling och lärande för föräldrarna. Denna slutsats dras utifrån de synpunkter som föräldrarna lämnat i brukarundersökningar och utifrån gemensam analys i personalgrupper och förskoleavdelningens ledningsgrupp. Förvaltningen finner att enheternas egna underlag för bedömning kan utvecklas. Flera redovisade resultat kan tolkas som ett allmänt tyckande istället för baserade på planmässiga och dokumenterade uppföljningar. Uppföljningarna av enheternas utvalda kriterier och åtaganden kan utvecklas så att enheternas medarbetare kan se vilka resultat som faktiskt sker utifrån insatser och arbetssätt.

Uppföljningen av den årliga planen mot kränkande behandling och likabehandlingsplanen

Stadsdelen har en gemensam grund till likabehandlingsplan för förskolorna. Varje enhet måste till den gemensamma likabehandlingsplanen utforma lokala rutiner för information om och handläggning av planen. Skolinspektionen och stadens inspektörer har tidigare haft synpunkter på förskolors hantering av planen. Stadsdelen har därför särskilt följt upp hur

enheterna har hanterat handläggning och information utifrån inspektörsrapporter. Särskilt viktigt har varit:

- Hur föräldrarna informeras om planens innebörd och rutiner.
- Hur informeras föräldrar vars barn blivit utsatta för ev. kränkning eller diskriminering
- Hur hålls medarbetarna informerade om innebör i planen och rutiner vid kränkning/diskriminering
- Hur arbetar förskolan förebyggande utifrån befintlig målgrupp

Förskolornas redovisade resultat

Förskoleenheterna redovisar att de har en likabehandlingsplan med lokala rutiner. Några enheter har i samband med att likabehandlingsplanen behandlas på arbetsplatsträffar (APT), noterat att rutinerna inte varit så kända och uppdaterade som önskats. Andra redovisar att de har arbetet mer systematiskt för att förankra rutiner och förhållningssätt. Enheter redovisar att likabehandlingsplanen har kommunicerats på föräldramöten, föräldraråd och finns tillgänglig på anslagstavlor. Några enheter redovisar ett mer systematiskt arbete, där det tydligt framgår hur de arbetar. Andra har otydligare beskrivningar av arbetet som gör att det är svårt att se det faktiska resultatet. Enheter som haft något fall av anmäld kränkning redovisar mer välförankrade och utarbetade rutiner för likabehandling och mot diskriminering än övriga enheter.

Samtliga förskolor arbetar förebyggande genom sitt aktiva arbete med normer och värden där personalens förhållningssätt är viktigt. Många förskolor redovisar sitt arbete med jämställdhet och ett behov av att arbeta mer utifrån ett genusperspektiv.

Analys och bedömning av arbetet med likabehandling

Det verkar svårt att beskriva vad som menas med kartläggning av verksamheten i förskolan i avseende att förebygga kränkningar och diskriminering. Arbetet med vad som menas med nulägesanalys och kartläggning kan behöva förtydligas så att förskolorna bättre förstår vad som förväntas av dem.

Arbetet med normer och värden är grundläggande och i stora delar också självklart för personalen. Detta gör att man kan missa att beskriva vad man faktiskt gör och därmed också kan missa det man inte gör, men borde gjort. Tydliga prioriteringar och önskemål om vad som bör dokumenteras för att synliggöra arbetet i barngrupp kan bidra till bättre underlag för enheternas bedömning av arbetet med normer och värden.

Bara för några år sedan var det otänkbart att föreställa sig kränkande behandling på förskolan, men nu har förskolan haft ett antal anmälningar. Samtliga enhetschefer är nu mycket medvetna om vikten av goda rutiner och handlingsberedskap vid eventuella kränkningar eller diskriminering. Förmodligen för att erfarenheten visar på värdet av bra, systematiska och välkända rutiner för arbetet. Enheternas uttrycker att tydliga rutiner, gemensamma mallar och dokument har varit ett stöd i arbetet. Den årliga uppdateringen av den gemensamma likabehandlingsplanen och gemensamma mallar för hantering av anmälningar, bör därför fortsätta.

Uppföljning av språkutvecklingsinsatser

Nämndens mål för arbetet var: *Förskolan ska stödja och utmana varje barn i sin språk- och kommunikationsutveckling*

Gemensam uppföljning för avdelningen var

- Hur används blankett ”Inventering av flerspråkiga barn”?
- Vilket resultat påvisar arbetet med språkdomäner?

Enheterna skulle ge en sammanfattande analys och bedömning av arbetets resultat i sina kvalitetsredovisningar.

Resultat som redovisas av utvecklingsområdet språk

Några enheter inventerar barnets språkdomäner vid inskolning av alla barn och några enheter inventerar språkdomäner hos de barn som man vet har annat modersmål än svenska. Barnets språkdomäner är en blankett som synliggör i vilka situationer och i vilken omfattning barnet talar sina olika språk. Syftet är att det används som ett underlag i utvecklingssamtal med barnets föräldrar kring hur man kan stärka barnets flerspråkighet.

Det är få enheter som redovisar några tydliga resultat kring detta. Det som däremot blivit tydligt är att medarbetare på förskoleavdelningarna har en klar bild av vilka språk som talas, både i barn-, föräldra- och personalgruppen.

Föräldrar till flerspråkiga barn uppmuntras att tala sitt modersmål i hemmet. I vissa fall har det varit möjligt att para ihop barn med en pedagog med samma modersmål eller i lekgrupper med andra barn för att stärka flerspråkigheten. Ytterligare exempel på att stödja barnets modersmål är genom använda CD-skivor med sagor och musik samt böcker på barnets modersmål.

Flera av stadsdelens förskolor använder sig också av en annan observationsmetod kallad TRAS, tidig registrering av språkutveckling. De olika kartläggningarna ligger sedan som grund för arbetet med att stimulera och utmana barnen i deras språk- och kommunikationsutveckling. Det arbetet har pågått i flera år och enheterna redovisar ökad måluppfyllelse inom språkområdet.

Exempel på detta är barns ökade intresse för text, symboler och siffror. Flera barn kan läsa. Barn leker ofta tillsammans i mindre grupper vilket medför att fler barn kommer tilltals, berättande ökar och barns kommunikation med varandra. Barn får samtalsutrymme och uppmuntras att uttrycka sig på många olika sätt

Stadsdelen har ett övergripande nätverk kring språk där varje förskolområde är representerat och där stadsdelens talpedagog också ingår.

Analys och bedömning av arbetet med språkutveckling

Förskolan har en lång tradition av att arbeta med språk och kommunikation. Att arbeta språkutvecklande är integrerat i hela verksamheten och används medvetet i alla förekommande rutiner och aktiviteter.

Efter några års arbete med att introducera en rutin för att inventera barns modersmål och språkdomäner verkar det nu fått genomslag i verksamheterna. Inventeringarna av barnens språkdomäner har synliggjort barnens flerspråkighet och ökat pedagogernas medvetenhet.

Fortbildning för pedagoger och arbete med TRAS ger kunniga pedagoger men utveckling i barngrupp är svårt att påvisa.

Utifrån förskoleenheternas redovisningar kan man dra slutsatsen att gemensamma utvecklingsområden, frågor och uppföljningar driver och påverkar förskolornas arbete. Det är därför angeläget att fundera på vilka frågor och områden som prioriteras och hur målen för arbetet formuleras.

Man kan anta att nämndens målformulering, som uttrycker vad förskolan/personalen ska göra, har bidragit till vilka resultat som presenteras. Kommande år ska nämndmålen fokusera på vad barnen ska få.

Ett utvecklingsområde är att ännu tydligare påvisa det goda arbetet och de goda resultaten kring språk för föräldrarna

Barn i behov av särskilt stöd samt barns hälsa och livsstil

I stadsdelsområdet omfattas knappt 4 % av barnen av någon form av extra stöd på förskolorna. Framförallt riktas det extra stödet till barn som omfattas av LSS eller har stora koncentrationssvårigheter eller svårigheter med kommunikation och samspel. Alla barn som har extra stöd har handlingsplaner som utarbetas i samråd med föräldrarna. I de fall där det är aktuellt finns ett utvecklat samarbete med Landstinget i form av Habiliteringen eller BUP. Många av barnen som har extra stöd har ett fortsatt behov av stöd i skolan trots insatser på förskolan pga en sjukdomsbild/stora svårigheter som innebär ett fortsatt behov av särskilt stöd.

Pedagogerna som arbetar runt barn i behov av särskilt stöd har möjlighet att få handledning. Stadsdelen genomför nu en utbildningsinsats i ett av förskoleområdena där all personal har erbjudits en utbildning i bemötande av barn med svårigheter och en grundläggande kunskap i barnens behov främst avseende barn med stora koncentrationssvårigheter.

Brukarundersökning och val av förskola

En brukarundersökning som genomfördes under våren 2009 inom förskolan. Genomförd analys av resultatet från brukarundersökningarna är att stadsdelens brukare är nöjda med kvalitén, ungefär lika nöjda som föregående år. Visst missnöje finns dock med valfriheten.

Det är 64 % av de som har barn på kommunal förskola i stadsdelen och 67 % om enskilt drivna verksamheter inkluderas, som tycker att de haft möjlighet att välja vilken förskola/familjedaghem deras barn ska gå på. Inom Stockholm stad som helhet har 73 % uppgett att de haft möjlighet att välja förskola/familjedaghem.

Samtliga barn som önskar plats kan erbjudas plats inom garantitiden. Det är dock svårt att tillgodose alla föräldrars val om placering på önskad förskola inom garantitiden. Detta gör att många kvarstår i kön till önskad förskola/förskolor. Att barnet placeras på ”fel” förskola leder i vissa fall till stor omflyttning i en del barngrupper, då barn så småningom placeras om efter föräldrarnas önskemål. Den stora turbulensen i dessa barngrupper beror inte i första hand på att förskolan är sämre utan att den ligger i fel bostadsområde.

En konsekvens av att det på flera förskolor sker en stor omflyttning av barn, är att det pedagogiska arbetet försvåras.

Den ökade valmöjligheten har bidragit till att fler föräldrar är missnöjda med barnets placering av förskolan. Detta i sin tur bidrar till att föräldrarnas nöjdhet med förskolans arbete minskar.

Ytterligare tolkning av brukarundersökningen är att information och kommunikation med vårdnadshavarna kan utvecklas, dels allmänt och dels om förskolans uppdrag och hur de faktisk arbetar och vilket resultat det har i barngruppen. Enheterna har i egna utvärderingar skattat sin förmåga att kommunicera och informera föräldrarna högre än resultatet i brukarundersökningen visar.

Samtliga enheter har haft i uppdrag att analysera resultat av brukarundersökningen och föreslå åtgärder utifrån undersökningens resultat och enhetens analys. Dessa åtgärder presenteras i enhetens kvalitetsredovisning. Vid medarbetarsamtal mellan enhetschefer och avdelningschefer, samt vid enheternas arbetsplatsträffar har resultaten analyserats och åtgärder planerats. Resultat och planerade åtgärder diskuteras också vid föräldramöten och föräldraråd. Eftersom olika förskolor visar ett varierat resultat kommer de att göras både generella och riktade insatser.

Sammanfattande analys och bedömning av måluppfyllelsen och lärdomarna under läsåret

Förskolornas arbete i förhållande till läroplanens mål är mycket gott. Enheterna visar stor förmåga till anpassning och utveckling, trots stor utbyggnad. Det finns stort intresse hos såväl ledning som pedagoger att utveckla verksamheterna och vara lyhörda för brukarnas behov. Uppdragen är många för en modern förskola, så det är angeläget att i arbetet med att styra och leda stötta förskolor och pedagoger med att prioritera och tydliggöra uppdrag och mål samt ge stöd i detta arbete. Förskolorna behöver utveckla sitt arbete med dokumentation.

Dokumentationen synliggör den verksamhet som bedrivs, men används sällan som underlag för analys och utvärdering av verksamheten. Kompetensutveckling i pedagogisk dokumentation beskriver flera som ett utvecklingsområde.

PIM – praktisk IT- och mediekompetens är en satsning under en treårsperiod utbilda förskolans pedagogiska personal. Syftet är att höja personalens kompetens och därmed stödja och utveckla det pedagogiska arbetet och kommunikationen kring det pedagogiska arbetet.

Inför den reviderade läroplanen som träder i kraft juli 2011 kommer det att behövas riktade insatser för att uppmärksamma och stödja arbetet med att införliva den reviderade läroplanen i det pedagogiska arbetet. Framförallt kring förståelsen för begreppen kunskap och lärande.

Den kraftiga och snabba utbyggnadstakten av förskolor har ibland inneburit att nya former av lokaler, gårdar och pedagogik provas. Ibland i stor skala och utan att man har kunnat utvärdera och ta vara på erfarenheter. Det finns anledning att framöver utvärdera olika

miljöers effekt på det pedagogiska arbetet och hur väl det motsvarar barnens behov. Några frågor som kan vara aktuella är:

- Hur långt är det till närmsta grönområde då förskolan har små utsläppsgårdar? Kommunfullmäktiges har en ny parkstrategi där stockholmarna inte ska ha längre än 300 meter till närmaste grönområde
- Hur passar de nya utformningarna av lokaler barn i behov av särskilt stöd?
- Hur ska verksamhetsstödet till barn i behov av särskilt stöd utformas med ökat behov och begränsade resurser?
- Kan man motverka allt för stora omflyttningar i barngrupperna?

Åtgärder för utveckling

- **Ännu tydligare mål och prioriteringar.**
Målen kommer att ha fokus på vad brukarna ska erbjudas. Vad ska barn få lära sig, få erfarenhet av och utveckla ett kunnande om.
- **Fortbildningsinsatser för att stödja pedagogisk dokumentation samt IT- och mediekompetens**
- **Uppmärksamma och stödja arbetet med att införliva nya läroplanen i vardagsarbetet**

Beslut och ansvarig för kvalitetsredovisningen

Renée Hildebrand, avdelningschef